

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Исайкина Елена Дмитриевна, кандидат исторических наук, доцент кафедры документоведения

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»

ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, Киевская обл.,

Украина 08401

e-mail: isaykina08@mail.ru

DATA ON AUTHOR

Isaikina Olena Dmytrivna, Candidate of Historical Sciences, Associate Professor of Document Science Department

Pereyaslav-Khmenytsky Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University

Ukraine, Kyiv region, Pereyaslav-Khmelnitsky, Sukhomlynsky Street 30,

08401

e-mail: isaykina08@mail.ru

УДК 004:007]:330.341.1

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОЦЕСИ У ДЕМОКРАТИЧНОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Зленко А. М.

Розвиток сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, зростання обсягу інформації все більше визначають сутність нашої епохи. Новітні інформаційно-комунікаційні технології здійснюють величезний перетворювальний вплив на всі сфери сучасного суспільства як у межах національних кордонів, так і у світі в цілому. Глобальність процесів, що відбуваються, неминуче підвищує інтерес до теоретичного осмислення особливостей інформаційного суспільства й емпіричного вивчення впливу інформаційно-комунікаційних технологій на трансформацію соціально-економічних, політичних і культурних структур.

Нині для досягнення головної мети – ефективної інтеграції України в глобальне інформаційне співтовариство, країні необхідно вирішити унікальне у світовій історії завдання – сформувати інформаційний простір і водночас створити демократичну,

соціальну, правову державу та громадянське суспільство. Теоретичне обґрунтування розвитку інформаційного суспільства значно відстає від практичного використання інформаційно-комунікаційних технологій.

Мета дослідження полягає в комплексному розкритті сутності інформаційного суспільства, дослідженні впливу інформаційно-комунікаційних технологій на соціально-економічні процеси в демократичному суспільстві.

У сучасному світі інформаційні технології дедалі активніше застосовуються в екологічній, медичній, військовій, політико-адміністративній, медієно-комунікаційній, культурній, науково-освітній сферах, видозмінюючи їх і надаючи соціальному та людському розвитку нових якостей, сенсів та вимірів. Інформаційна складова відіграє також суттєву роль у формуванні конкурентного потенціалу держав, розвитку міжнародних відносин.

Ключові слова: інформаційне суспільство, інформаційно-комунікаційні технології, інформаційний простір, соціально-економічні процеси, демократичне суспільство.

ВЛИЯНИЕ ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА СОЦИАЛЬНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ В ДЕМОКРАТИЧЕСКОМ ОБЩЕСТВЕ

Зленко А. Н.

Развитие современных информационных и коммуникационных технологий, рост объема информации все больше определяют сущность нашей эпохи. Новейшие информационно-коммуникационные технологии оказывают огромное преобразовательное влияние на все сферы современного общества как в рамках национальных границ, так и в мире в целом. Глобальность происходящих процессов, неизбежно повышает интерес к теоретическому осмыслению особенностей информационного общества и эмпирического изучения воздействия информационно-коммуникационных технологий на трансформацию социально-экономических, политических и культурных структур.

Сейчас для достижения главной цели – эффективной интеграции Украины в глобальное информационное сообщество, стране необходимо решить уникальную в мировой истории задачу – сформировать информационное пространство и одновременно создать демократическое, социальное, правовое государство и гражданское общество. Теоретическое обоснование развития информационного общества значительно отстает от практического использования информационно-коммуникационных технологий.

Цель исследования заключается в комплексном раскрытии сущности информационного общества, исследовании влияния информационно-коммуникационных технологий на социально-экономические процессы в демократическом обществе.

В современном мире информационные технологии все активнее применяются в экологической, медицинской, военной, политико-административной, медийно-коммуникационной, культурной, научно-образовательной сферах, видоизменяя их и придавая социальному и человеческому развитию новых качеств, смыслов и измерений. Информационная составляющая играет также существенную роль в формировании конкурентного потенциала государств, развития международных отношений.

Ключевые слова: *информационное общество, информационно-коммуникационные технологии, информационное пространство, социально-экономические процессы, демократическое общество.*

THE IMPACT OF INFORMATIONAL COMMUNICATIVE TECHNOLOGIES ON SOCIO-ECONOMIC PROCESSES IN A DEMOCRATIC SOCIETY

Zlenko A. M.

The development of modern information and communication technologies, the growth of the amount of information determine the nature of our times. New information and communication technologies carry a huge transformational impact on all spheres of modern society both within national borders and in the whole world. The global processes that occur inevitably increases the interest to the theoretical understanding of the features of the information society and the empirical study of the impact of ICT on the transformation of the socio-economic, political and cultural structures.

Now to achieve the main goal – effective integration of Ukraine into the global information community, it is necessary to solve a unique in world history task – to form an information space and simultaneously create a democratic, social, legal state and civil society. The theoretical study of the development of information society falls far short from practical use of information and communication technologies.

The purpose of the study is a comprehensive disclosure of the essence of information society, the study of the impact of ICT on socio-economic processes in a democratic society.

In today's world, information technologies are increasingly used in environmental, medical, military, political, administrative, media and

communication, cultural, scientific and educational spheres, altering them and providing social and human development of new skills, meanings and dimensions. Information component also plays a significant role in shaping of the competitive potential of states, development of international relations.

Keywords: *information society, information and communication technologies, information space, social and economic processes, democratic society.*

Постановка проблеми. Загальносвітовою тенденцією є трансформація індустріального суспільства в постіндустріальне, що відбувається в умовах посилення глобалізаційних процесів, розширення сфери послуг і нематеріального виробництва в результаті науково-технічного прогресу, у тому числі масштабного, глибинного та динамічного проникнення інформаційно-комунікаційних технологій в усі сфери життєдіяльності особи, суспільства, суб'єктів господарювання та держави.

Раціональне врахування впливу комплексу таких та інших різновекторних факторів, а також особливостей розвитку держави потребує розроблення скоординованих заходів щодо розвитку інформаційного суспільства та суспільства знань. З цією метою необхідно об'єднати зусилля держави, бізнесу та громадянського суспільства.

На даний час для більшості держав розвиток інформаційного суспільства є одним з національних пріоритетів. При цьому інформаційно-комунікаційні технології є необхідним інструментом соціально-економічного прогресу, одним з основних чинників інноваційного розвитку економіки.

Результати застосування міжнародного досвіду свідчать, що цифрові технології стали рушійною силою соціально-економічного розвитку, відновлення економіки багатьох держав світу та визначають основу сталого розвитку в майбутньому.

Розвинуті держави світу на межі ХХ–ХХІ ст. поставили собі за мету прискорений перехід до нового етапу розвитку – інформаційного суспільства, що дасть змогу забезпечити рівень суспільного добробуту, здійснити перехід від економіки з паливно-сировинною спрямованістю до економіки, заснованої на знаннях, досягти скорочення числа загроз національній безпеці, залучити громадян до всіх благ інформаційного суспільства.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблема, що розглядається, знайшла відображення в наукових працях вітчизняних вчених (І.В. Арістова, Ю.М. Бажал, Т.А. Береза, В.В. Буряк, О.М. Гриценко, В.О. Даніл'ян, Л.М. Калініна, А.В. Колодюк, Т.А. Костецька, І.Л. Литовченко, П.П. Маслянюк, В.М. Петрик та ін.). У дослідженнях даних авторів акцент робиться переважно на вивченні технологічної і соціальної складових інформаційного суспільства, процесах збільшення кількості інформації і кодифікування теоретичного знання. Слід зазначити, що названі дослідження інформаційного суспільства не повною мірою відображають його інноваційну, суперечливу сутність як якісно нового етапу суспільного розвитку, що має свої перспективи. Враховуючи значний внесок вчених і певний ступінь дослідженості, все ж ряд питань даної проблеми залишаються актуальними і потребують подальшого поглибленого аналізу та вивчення.

Мета дослідження полягає в комплексному розкритті сутності інформаційного суспільства, дослідженні впливу інформаційно-комунікаційних технологій на соціально-економічні процеси в демократичному суспільстві.

Виклад основного матеріалу дослідження. Природним еволюційним етапом цивілізаційного розвитку є входження до інформаційної ери, де основними стратегічними ресурсами є знання та інформація. Саме ці компоненти стають основою нового – інформаційного суспільства, яке радикально відрізняється від попередніх цивілізацій. Забезпечення інформаційної безпеки, більше того, – реалізація державної інформаційної політики унеможливаються в разі несформованості інформаційного суспільства. Саме тому розгляд цього поняття та основних ознак є необхідним для усвідомлення глибини й системності аналізованої нами проблематики.

Актуальність входження України в інформаційне суспільство поступово усвідомлюється вітчизняним науковим і політичним співтовариством, про що свідчить велика кількість законодавчих актів у сфері інформації.

Створені державними органами документи покликані визначити напрями інформатизації суспільства: Концепція

формування і розвитку єдиного інформаційного простору України і відповідних інформаційних ресурсів, Концепція розвитку зв'язку, Доктрина інформаційної безпеки, Концепція інформатизації України, ухвалені Закони про інформацію, друковані ЗМІ, телебачення і радіомовлення, інформаційні агентства, рекламу, авторське право і суміжні права, державну таємницю, науково-технічну інформацію, захист інформації в автоматизованих системах, участь України в міжнародному інформаційному обміні. Однак цілісного розгляду процесу становлення інформаційного суспільства в поєднанні технологічних, економічних, соціальних, правових і політичних чинників у вітчизняній літературі ще не так багато [3].

Становлення інформаційного суспільства в різних країнах є передумовою для еволюційного переходу до наступної стадії розвитку людства, технологічною основою якої є індустрія створення, обробки та передачі інформації.

Державі належить провідна роль у формуванні інформаційного суспільства, що координує діяльність різних суб'єктів суспільства в процесі його становлення, сприяє інтеграції людей в нове інформаційно-технологічне оточення, розвитку галузей інформаційної індустрії, забезпеченню прогресу демократії і дотримання прав особистості в умовах інформаційного суспільства [5].

Інформаційна взаємодія держави, суспільства й особистості найбільш оптимальна при використанні інформаційних і телекомунікаційних технологій з метою підвищення загальної ефективності діяльності державного механізму, створення інформаційно-відкритого суспільства, розвитку інститутів демократії. Вона активно втілюється в «Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні». Ця Стратегія визначає мету, базові принципи, стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства в Україні, завдання, спрямовані на їх досягнення, а також основні напрями, етапи і механізм реалізації цієї Стратегії з урахуванням сучасних тенденцій та особливостей розвитку України в перспективі до 2020 р.

Метою реалізації Стратегії є формування сприятливих умов для розбудови інформаційного суспільства, соціально-

економічного, політичного і культурного розвитку держави з ринковою економікою, що керується європейськими політичними та економічними цінностями, підвищення якості життя громадян, створення широких можливостей для задоволення потреб і вільного розвитку особистості, підвищення конкурентоспроможності України, вдосконалення системи державного управління за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій [7].

Основні стратегічні цілі розвитку інформаційного суспільства та суспільства знань визначено в Законі України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні», які з урахуванням сучасного стану та тенденцій розвитку України включають:

- прискорення процесу розроблення і впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у державне управління, охорону здоров'я, культуру, освіту, науку, охорону навколишнього природного середовища, бізнес тощо;

- розвиток електронної економіки;
- забезпечення комп'ютерної та інформаційної грамотності громадян насамперед шляхом створення системи освіти, орієнтованої на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій у формуванні всебічно розвиненої особистості, та забезпечення неперервності навчання;

- розвиток національної інформаційної інфраструктури та її інтеграція до світової інфраструктури;

- підвищення якості та доступності адміністративних послуг, спрощення процедур їх надання і скорочення відповідних витрат, деперсоніфікація надання адміністративних послуг як інструмент зниження рівня корупції;

- розвиток електронної демократії;
- збереження культурної спадщини України шляхом документування її об'єктів на цифрових носіях, забезпечення накопичення і збереженості електронних документів та електронних інформаційних ресурсів;

- досягнення ефективної участі регіонів України впроцесах становлення інформаційного суспільства, підтримку регіональних і місцевих ініціатив;

- захист інформаційних прав громадян та організацій, авторського права, підтримку демократичних інститутів та мінімізацію ризиків «інформаційної нерівності»;

- захист персональних даних;

- забезпечення відкритості інформації про діяльність державних органів та органів місцевого самоврядування, розширення доступу до неї та надання можливості безпосередньої участі як інститутів громадянського суспільства, так і громадян у процесах підготовки і проведення експертизи проектів актів законодавства, здійснення контролю за результативністю і ефективністю діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

- удосконалення інформаційного законодавства;

- поліпшення стану інформаційної безпеки.

Реалізація Стратегії передбачається до 2020 р. На першому етапі її реалізації необхідно досягти цілей та виконати завдання, визначені Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні», внести зміни до плану заходів з виконання завдань, передбачених Законом України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні», з метою його актуалізації. Необхідно забезпечити розроблення та прийняття Інформаційного кодексу України, Закону України «Про електронну комерцію», внести зміни до нормативно-правових актів щодо Національної програми інформатизації, розробити базові норми, правила і регламенти створення, впровадження, модернізації та експлуатації інформаційних ресурсів, інформаційних, інформаційно-аналітичних, інформаційно-телекомунікаційних систем та засобів інформатизації органів державної влади, а також визначити порядок здійснення контролю за дотриманням таких правил, норм та регламентів [7].

На другому етапі передбачається гармонізувати досягнення розвитку інформаційного суспільства в Україні з загальносвітовими та досягти:

- розбудови інформаційної інфраструктури для забезпечення доступу громадян до інформаційних послуг та інформаційно-комунікаційних технологій;

- спрощення процедури доступу громадян до інформації та знань за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, крім обмежень, установлених законом;

- забезпечення сталого розвитку національної економіки за допомогою новітніх інформаційно-комунікаційних технологій, насамперед е-економіки та е-комерції з використанням інформаційно-комунікаційних технологій;

- підвищення ефективності та якості державного управління з надання адміністративних послуг в електронній формі, прозорості та відкритості діяльності державних органів, активності громадян і організацій у формуванні та реалізації державної політики, здійснення контролю за діяльністю державних органів;

- широке впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в освіту, культуру, архівну справу, охорону здоров'я, охорону навколишнього природного середовища тощо;

- посилення мотивації до використання інформаційно-комунікаційних технологій;

- забезпечення інформаційної безпеки;

- запровадження системи індикаторів розвитку інформаційного суспільства в Україні;

- забезпечення подальшого розвитку Національної системи конфіденційного зв'язку як інтегрованої основи для загальнодержавних інформаційних систем електронної взаємодії державних органів;

- поліпшення кадрового потенціалу у сфері інформаційно-комунікаційних технологій [7].

Взаємозв'язок і взаємообумовленість економічних, правових, соціальних, культурних і технологічних чинників у становленні інформаційного суспільства виявляється в соціальній сфері, у лібералізації правил регулювання інформаційного та телекомунікаційного ринків, у технологічній і організаційній конвергенції, формуванні нових вимог до працівників і організації ділового процесу, у змінах в інформаційному законодавстві, підвищенні ролі державного регулювання і міжнародної співпраці.

Висновки. Отже, сучасні інформаційні й телекомунікаційні технології стали настільки важливою частиною інфраструктури

суспільства, що від них залежить не тільки технологічний, але й соціальний поступ, економічна конкурентоспроможність країни в цілому, її місце у світовій економіці, роль у міжнародному розподілі праці, здатність розвивати демократичні інститути, зростання нових робочих місць і т. п. Тобто ІТТ із технологічного чинника розвитку перетворилися у важливий елемент функціонування сучасного суспільства. Однак, при такій трансформації їх подальше втілення вже залежить не тільки від прогресу науково-технічної думки, але й від соціально-економічних і правових умов, в яких вони існують.

Список використаних джерел

1. Бортко Г.Н. Национальные стратегии информационного общества: преимущества и условия реализации в Украине / Г.Н. Бортко // Информационное общество. – 2004. – № 2. – С. 25–29.
2. Дюжев Д.В. Інформаційне суспільство: соціально-правові аспекти суспільного розвитку / Д.В. Дюжев // Наука. Релігія. Суспільство. – Донецьк: 2004. – № 1. – С. 116–122.
3. Колодюк А.В. Теоретичне обґрунтування поняття та виникнення інформаційного суспільства / А.В. Колодюк // Борисфен. – 2004. – № 11. – С. 18–19.
4. Марчук Н.В. Інформаційна цивілізація: соціальні риси віртуального феномена / Н.В. Марчук // Наука. Релігія. Суспільство. – Донецьк. – 2003. – № 4. – С. 209–214.
5. Проценко П.П. Проблематика переходу до інформаційного суспільства / П.П. Проценко // Політичний менеджмент. – 2004. – № 6 (9). – С. 129–137.
6. Шаповал О.В. Розробка національних стратегій інформаційного розвитку – пріоритет сучасності / О.В. Шаповал // Нова парадигма. – Випуск 38. – К., 2004. – С. 166–172.
7. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua>.

References

1. Bortko G.N. Natsionalnye strategii informatsionnogo obshchestva: preimushchestva i usloviya realizatsii v Ukraine / G.N. Bortko // Informatsionnoe obshchestvo. – 2004. – № 2. – S. 25–29.
2. Diuzhev D.V. Informatsiine suspilstvo: sotsialno-pravovi aspekty suspilnoho rozvytku / D.V. Diuzhev // Nauka. Relihiia. Suspilstvo. – Donetsk. – 2004. – № 1. – S. 116–122.

3. Kolodiuk A.V. Teoretychne obgruntuvannia poniattia ta vynyknennia informatsiinoho suspilstva / A.V. Kolodiuk // Borysfen. – 2004. – № 11. – S. 18–19.

4. Marchuk N.V. Informatsiina tsyvilizatsiia: sotsialni rysy virtualnogo fenomena / N.V. Marchuk // Nauka. Relihiia. Suspilstvo. – Donetsk. – 2003. – № 4. – S. 209–214.

5. Protsenko P.P. Problematyka perekhodu do informatsiinoho suspilstva / P.P. Protsenko // Politychnyi menezhment. – 2004. – № 6 (9). – S. 129–137.

6. Shapoval O.V. Rozrobka natsionalnykh stratehii informatsiinoho rozvytku – priorytet suchasnosti / O.V. Shapoval // Nova paradyhma. – Vypusk 38. – К., 2004. – S. 166–172.

7. Elektronnyi resurs. – Rezhym dostupu: <http://zakon5.rada.gov.ua>.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Зленко Алла Миколаївна, кандидат історичних наук, доцент кафедри документознавства

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

вул. Сухомлинського, 30, м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл., Україна 08401

e-mail: zlenko.am@mail.ru

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Зленко Алла Николаевна, кандидат исторических наук, доцент кафедры документоведения

ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»

ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, Киевская обл., Украина 08401

e-mail: zlenko.am@mail.ru

DATA ON AUTHOR

Zlenko Alla Mukolayivna, Candidate of History, Associate Professor of Document Science Department

Pereyaslav-Khmenytsky Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University

Ukraine, Kyiv region, Pereyaslav-Khmelnytsky, Sukhomlynsky Street 30, 08401

e-mail: zlenko.am@mail.ru
